

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Издръжка на членове на семейството

Издръжка на членове на семейството

България

1 Какво означават на практика понятията „издръжка“ и „задължение за издръжка“? Кои лица са задължени да изплащат издръжка на друго лице?

Задължението за издръжка представлява задължението на член от семейството да предоставя на друг член от семейството средства за съществуване. Задължението за издръжка е законно, т.е. в общия случай възниква по силата на закона, при наличие на посочените в правната норма предпоставки, а не по споразумение между страните. Задължението за издръжка е лично и се погасява със смъртта на лицето, имащо право да иска издръжка

Право на издръжка има само лице, което е нетрудоспособно и не може да се издържа от имуществото си.

Издръжка може да бъде искана от лицето, което има право на издръжка, от следните лица и в следната последователност : от съпруг или бивш съпруг; от деца; от родители; от внуци и правнуци; от братя и сестри; от дядо и баба и от възходящи от по-горна степен. Ако лицата от предходен ред нямат възможност да дават издръжка, дължат издръжка лицата от следващия ред.

Когато едно лице има задължение да издържа няколко лица, издръжката се дължи в следния ред (като всеки предходен изключва следващия): на деца, съпруг или бивш съпруг, на родители, на внуци и правнуци, на братя и сестри, на дядо и баба и на възходящи от по-горна степен.

При развод, право на издръжка има само невиновният за развода съпруг.

2 До каква възраст детето има вземане за издръжка? Съществуват ли различни правила относно вземанията за издръжка на ненавършили пълнолетие лица и на възрастни?

Родителите дължат издръжка на своите ненавършили пълнолетие деца под 18 години, независимо дали са трудоспособни и дали могат да се издържат от имуществото си. На навършилите пълнолетие деца, родителите дължат издръжка, ако децата не могат да се издържат от доходите си или от използване на имуществото си, когато учат редовно в средни, полувисши и висши учебни заведения за предвидения срок на обучение, до навършване на 20-годишна възраст при обучение в средно и на 25-годишна възраст при обучение в полувисше или висше учебно заведение, но само при условие, че даването на издръжката не съставлява особени затруднения за родителите.

Издръжка на възрастен се дължи само в случай, че е нетрудоспособен и не може да се издържа от имуществото си.

Издръжката на бивш съпруг се дължи най-много до три години от прекратяването на брака, ако страните не са уговорили по-голям срок и се прекратява, ако получаващият издръжката съпруг встъпи в брак. Съдът може да продължи срока, ако получаващият издръжка е в особено тежко състояние, а задълженият може да я дава без особени затруднения.

Всяко лице може да търси издръжка освен занапред, и за минал период, но най-много за една година преди предявяване на иска.

3 Следва ли да сезирам до компетентен орган или съд, за да получа издръжка? Кои са основните елементи на тази процедура?

Исковете за издръжка се предявяват пред съд, независимо от вида, размера на издръжката и качеството на лицата, които искат и от които се иска издръжка. Родово компетентен е районният съд. Местно компетентен е съдът по местожителството на ищеца или на ответника, като правото на избор е на ищеца. Процедурата е по исков ред по Гражданския процесуален кодекс. Самостоятелен иск за издръжка се разглежда по реда на бързите производства, т. е. в по-кратки срокове.

4 Може ли да бъде подадена молба от името на роднина (ако да, в каква степен на родство) или дете?

Исковете за издръжка на малолетни лица се подават от родителя, комуто е предоставено упражняването на родителските права, съответно настойника.

Исковете за издръжка на непълнолетни лица, на възраст от 14 години до 18 години, се подават от детето лично, със знанието и съгласието на родителя, комуто е предоставено упражняването на родителските права или със съгласието на попечителя.

5 Ако възнамерявам да заведа дело по случая, как мога да разбера кой е компетентният съд?

Международно компетентният

съд се определя съобразно правилата на КМЧП, двустранни международни договори или Регламент № 4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничество по въпроси, свързани със задължения за издръжка, в случай, че е приложим.

Съобразно КМЧП в случаите, когато искът за издръжка се предявява по брачното дело, т. е. като част от иска за развод, искът за издръжка, както и брачните иски се подведомствени на българските съдилища, ако един от съпрузите е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България. Компетентни по дела за издръжка на бивш съпруг са съдилищата, компетентни да разгледат иска за развод. Българските съдилища са компетентни по делата за издръжка, когато ответникът има обичайно местопребиваване в Република България, когато ищецът е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България.

В горните случаи приложим е българският закон при условията, посочени във въпрос №18, 19 и 20.

При установена международна компетентност на българския съд родово компетентен е районният съд. Местно компетентен е съдът по местожителството на ищеца или на ответника, като правото на избор е на ищеца.

6 В качеството ми на ищец трябва ли да ползвам услугите на посредник, за да заведа дело (напр. адвокат, централен или местен орган и др.)? Ако това не е необходимо, кои са приложимите процедури?

Исковете за издръжка се предявяват пред съд, независимо от вида, размера на издръжката и качеството на лицата, които искат и от които се иска издръжка. Не е задължително участието на адвокат.

7 Трябва ли да заплащам такси, за да заведа дело? Ако това е така, какъв е техният вероятен размер? Ако моите финансови средства са недостатъчни, мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по процедурата?

Ищците по дела за издръжка са освободени от държавна такса. При постановяване на решение, с което се уважава искът за издръжка, съдът осъжда ответника да заплати държавна такса, както и направените от ищеца разноски в производството.

Държавна такса се дължи единствено по дела, при които ищец е дължачият издръжка, а искането му е за намаляване размера на издръжката.

Процесуално представителство от адвокат не е задължително по делата за издръжка.

Страните по делото могат да получат правна помощ при общите условия за предоставяне на правна помощ, уредени в Закона за правната помощ.

8 Какъв вид издръжка е вероятно да бъде присъдена от съда? Как се изчислява размерът на издръжката? Може ли съдебното решение да бъде преразгледно при промяна в издръжката на живота и семейните обстоятелства? Ако това е така, по какъв начин се извършва преразглеждането (напр. посредством система за автоматично индексирание)?

Размерът на издръжката се определя според нуждите на лицето, което има право на издръжка и възможностите на лицето, което я дължи. Минималният размер на издръжката, която родителят дължи на ненавършилите пълнолетие деца, е равен на една четвърт от минималната работна заплата, която се определя от Министерския съвет /за 2019 г. минималният размер на издръжката на непълнолетно дете е 140 лв./.

Размерът на издръжката се определя от съда в зависимост от нуждите на децата и от възможностите на родителя.

Съдът може по искане на родителя да определи добавка към определената издръжка за покриване на изключителни нужди на детето до размер, до който родителят може да я дава без особени затруднения. Присъдената издръжка може да бъде изменена или прекратена при изменение на обстоятелствата, по молба на страната. Изменението също се извършва по съдебен ред.

Паричната издръжка се изплаща ежемесечно. При забава се дължи законна лихва.

9 Как и на кого ще бъде плащана издръжката?

Издръжката се заплаща лично на лицето, което има право на издръжка, при непълнолетни лица, на възраст от 14 години до 18 години, се заплаща лично, но със знанието и съгласието на родителя, комуто е предоставено упражняването на родителските права.

Издръжката на малолетно лице, на възраст под 14 години, се заплаща чрез родителя, комуто е предоставено упражняването на родителските права, съответно чрез настойника.

10 Ако съответното лице (длъжникът) не плаща доброволно, какво действие може да бъде предприето, за да бъде принудено да плаща?

Паричната издръжка се изплаща ежемесечно. При забава се дължи законна лихва.

Влезлите в сила решения на съда подлежат на принудително изпълнение при условията и по реда на Гражданско процесуалния кодекс. Неплащането на издръжка съставлява и престъпление в случаите, предвидени в чл. 183 от Наказателния кодекс.

11 Моля, опишете накратко всички ограничения, на които подлежи принудителното изпълнение, по-специално правилата за защита на длъжника и давностните и преклузивните срокове, във Вашата система за принудително изпълнение.

Принудителното изпълнение се осъществява от държавен или частен съдебен изпълнител по избор на вискателя.

Държавните съдебни изпълнители работят към съдебно изпълнителните служби на районните съдилища и са с район на действие, съвпадащ със съдебния район на съда.

Частните съдебни изпълнители имат район на действие, съвпадащ с района на действие на съответния окръжен съд.

Съгласно чл. 149 от Семейния кодекс, издръжка заминало време може да се търси най-много за период от една година преди предявяване на иска. Веднъж определено по основание и размер, със съдебно решение, задължението за издръжка се погасява според общите правила, приложими за погасителната давност – чл. 110 – чл. 120 от Закона за задълженията и договорите.

Виж тема Принудително изпълнение на съдебни решения

12 Съществува ли организация или орган, която или който би ми помогнал(а) да събера издръжката?

Законът за закрила на детето предвижда редица мерки за закрила, между които информиране за правата и задълженията на децата и родителите и осигуряване на правна помощ от държавата. Съгласно чл.15 от Закона за закрила на детето, детето има право на правна помощ и жалба във всички производства, засягащи негови права или интереси. Правната помощ се предоставя от Националното бюро за правна помощ.

Законът за адвокатурата изрично предвижда, че адвокатът или адвокатът от Европейския съюз може да оказва безплатно адвокатска помощ и съдействие на лица, които имат право на издръжка. В този случай, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена за разноски, адвокатът или адвокатът от Европейския съюз има право на адвокатско възнаграждение, което се определя от съда.

13 Могат ли организации (държавни или частни) да изплатят авансово цялата издръжка или част от нея вместо длъжника?

Когато в изпълнителното производство се установи, че задълженото лице няма доходи и не притежава имущество, присъдената издръжка се изплаща от държавата за негова сметка при условия и по ред, определени с наредба, издадена от Министерския съвет. В този случай заплащаната от държавата издръжка е в размер, определен в съдебното решение, но не повече от максималния размер, определян ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България.

Държавата по реда на общественото подпомагане поема грижата за нуждаещия се, когато няма задължени лица по силата на закона или те нямат възможност да дават издръжка.

14 Ако се намирам в тази държава членка и местопребиваването на длъжника е в друга държава:

14.1 Мога ли да получа съдействие от страна на орган или частна организация в тази държава членка?

Да, по реда на Регламент №4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. Република България също така е страна по редица договори за международна правна помощ с държави, включително и такива, които не са членки на ЕС. Министерство на правосъдието е Централен орган по тези договори и като такъв оказва съдействие по молби на граждани.

14.2 Ако това е така, по какъв начин мога да се свържа с този орган или с тази организация?

Детайлите за контакт на Министерство на правосъдието като централен орган са

Министерство на правосъдието

ул. „Славянска“ № 1

1040 София

България

Тел. (+359 2) 92 37 555

Факс (+359 2) 987 0098

Лице за контакт:

E_Gyurova@justice.government.bg

M_Parvanova@justice.government.bg

15 Ако се намирам в друга държава и длъжникът се намира в тази държава членка:

15.1 Мога ли да отправя молба пряко до такъв орган или такава частна организация в тази държава членка?

Да, по реда на Регламент №4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. Ако молителят е в държава, с която Република България има сключен договор за международна правна помощ, то той може да се обърне за съдействие към Министерство на правосъдието като централен орган по този договор.

15.2 Ако това е така, как мога да се свържа с този орган или с тази организация и какво съдействие мога да получа?

По реда на Регламент №4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, или по реда на съответния договор за международна правна помощ. Детайлите за контакт на Министерство на правосъдието като централен орган са посочени по - горе.

16 Тази държава членка обвързана ли е от Хагския протокол от 2007 г.?

Да, Република България е обвързана от Хагския протокол от 2007г.

17 Ако тази държава членка не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г., кой ще бъде приложимият закон относно вземането за издръжка съгласно разпоредбите на нейното международно частно право? Кои са съответните разпоредби от международното частно право?

Виж отговора на предишния въпрос.

18 Кои са разпоредбите относно достъп до правосъдие при трансгранични случаи съгласно структурата на глава V от Регламента за задълженията за издръжка?

Прилага се Регламент №4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, както и разпоредбите на чл.627а – чл.627в от Гражданско процесуалния кодекс (в сила от 18.06.2011год.).

При изпълнение на решение, постановено в държава членка, която е обвързана от Хагския протокол от 2007г., молбата за издаване на изпълнителен лист въз основа на документите по чл. 20 от Регламент (ЕО) № 4/2009 се подава пред окръжния съд по постоянния адрес на длъжника или по местоизпълнението. Отказ или спиране на изпълнението по смисъла на чл. 21 от Регламент (ЕО) № 4/2009 се постановява от окръжния съд.

Молбата за допускане изпълнението на съдебно решение или на друг акт, постановен в държава - членка на Европейския съюз, която не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г., се подава до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника или по местоизпълнението. Препис от молбата за връчване на длъжника не се представя. Съдът разглежда молбата в закрито заседание. В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът определя приложимия срок за обжалване по чл. 32, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 4/2009. Не се допуска предварително изпълнение на разпореждането, с което се уважава молбата. В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът се произнася и по исканите привременни и обезпечителни мерки. Разпореждането по допускането има значението на решение, постановено в исков процес. Разпореждането подлежи на въззивно обжалване пред Софийския апелативен съд при условията и по реда на чл. 32 от Регламент (ЕО) № 4/2009. Решението на Софийския апелативен съд подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд.

19 Какви мерки са приети от тази държава членка, за да бъде осигурено изпълнението на дейностите, описани в член 51 от Регламента за задълженията за издръжка?

Изменен е численият състав и структурата на Дирекция "Международна правна закрила на детето и международни осиновявания", в чиито задължения е включено извършване дейностите, възложени на Министерството като централен орган по Регламент № 4/2009 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. На дирекцията са възложени правомощия да взаимодейства с Главна дирекция "ГРАО" на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Националната агенция за приходите и Националното бюро за правна помощ при обработка на молби по Регламент № 4/2009 г., свързани със задължения за издръжка, постъпили от държави - членки на Европейския съюз.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 17/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.